

PÅTEGNINGSARK

Riksadvokatembetet
Postboks 8002 Dep
0030 Oslo

Dok nr 01,10

9220125 3214/07-63/KKA004

18. oktober 2007

JOHN G. BERNANDER F. 22.09.1957 – TILBAKETREKKING AV FORELEGG

Sendes med vedlegg Oslo statsadvokatembeter.

Bakgrunn

Etter ordre fra statsadvokaten utferdiget politimesteren i Romerike 6. januar 2006 forelegg mot daværende kringkastingssjef i NRK, John G. Bernander, for overtredelse av straffeloven § 343 første ledd som bl.a. setter straff for den som "handler mot et lovformelig nedlagt forbud". Grunnlaget for forelegget er angitt slik:

"Onsdag 5. oktober 2005 i Oslo, som sjefsredaktør i Norsk Rikskringkasting, besluttet han å sende TV-programmet "Brennpunkt": Om politiets etterforskningsmetoder samme kveld kl. 20.25 og i reprise dagen etter kl. 10.30, til tross for at Oslo byfogdembete den 4. oktober 2005 ved kjennelse om midlertidig forføyning hadde nedlagt forbud mot å sende TV-programmet. Programmet ble vist i samsvar med sjefsredaktørens beslutning."

Bernander vedtok ikke forelegget og saken ble sendt Oslo tingrett for pådømmelse. Tingretten utsatte 7. april 2006 (dok. 21) behandlingen av saken i påvente av rettskraftig avgjørelse i den sivile saken mellom NRK og den personen som hadde fått byfogdens medhold i at sendingen av "Brennpunkt" skulle stanses. Tingretten bemerket bl.a. at den under behandling av straffesaken prejudisielt ville måtte ta stilling til "forbudets materielle gyldighet".

Høyesterett kom i kjennelse inntatt i Rt. 2006 side 460 til at NRK hadde rettslig interesse i å få prøvet byfogdens avgjørelse selv om programmet var sendt. Om straffesaken mot Bernander bemerket Høyesterett (avsnitt 37):

"Selv om det klare utgangspunktet er at overtredelse av et rettslig forbud er straffbar etter bestemmelsen [straffeloven § 343], uavhengig av om det er forankret i en materielt holdbar avgjørelse, ville det i alle fall kunne reises spørsmål om dette kan gjelde dersom det skulle vise seg at avgjørelsen ikke kan opprettholdes som følge av eventuell konvensjonsstrid. Og for straffutmålingen er det åpenbart at en slik eventuell konstatering ville måtte få betydning."

I avgjørelsen inntatt i Rt. 2007 side 404 drøftet Høyesterett byfogdens forbud i lys av EMK art. 10 og Grunnloven § 100. Høyesterett kom til at midlertidige forføyninger i særlige tilfeller kan brukes for å stanse ytringer (punkt 54), men at ved den konkrete avveining etter Grunnloven § 100 annet ledd måtte hensynet til ytringsfriheten gå foran (avsnitt 55 flg., se særlig avsnitt 80 – 84).

Det kan vises til statsadvokatens påtegning av 26. juli 2007 for en oversikt over sakens behandling i påtalemyndigheten.

Advokat Jon Wessel-Aas ba, på vegne av John G. Bernander og Norsk redaktørforening, i brev av hhv. 4. og 5. juli 2007 om at statsadvokaten omgjorde sitt vedtak om å sende forelegget til pådømmelse i retten. Statsadvokaten ga i nevnte påtegning av 26. juli 2007 en grundig vurdering av saken og konkluderte med at hun ikke fant grunnlag for omgjøring.

Norsk redaktørforening kommenterte i brev av 15. august 2007 statsadvokatens redegjørelse. Advokat Wessel-Aas fastholdt i brev av 24. august s.å. begjæringen om omgjøring og ga en nærmere begrunnelse for dette.

Klagerett

Det er på det rene at verken Bernander eller redaktørforeningen har formell klagerett, jf. straffeprosessloven § 59 a. Riksadvokaten har likevel kommet til at de spørsmål Bernander og redaktørforeningen reiser er av en slik art at det er rimelig at riksadvokaten vurderer saken i kraft av det alminnelige overordningsforholdet.

Riksadvokatens avgjørelse

Riksadvokaten har kommet til at det i dette helt særegne tilfellet ikke er tilstrekkelig grunn til å opprettholde forelegget. Det presiseres at en med dette *ikke* tar stilling til om straffansvar *kunne* vært gjort gjeldende.

Det gjør seg gjeldende en rekke hensyn i saken. Riksadvokaten nøyer seg med å trekke frem noen av de momentene som har veid tyngst ved avgjørelsen:

- a) Saken er meget grundig behandlet i rettsapparatet og Høyesterett har konstatert at byfogdens avgjørelse stred mot Grunnloven. Selv om dette prinsipielt sett ikke utelukker straff etter straffeloven § 343 – det kan med styrke hevdes at enhver må innrette seg etter rettslige avgjørelser inntil de er endret gjennom bruk av rettsmidler – er det i en slik situasjon et mindre behov for å bruke straff to år etter at programmet ble sendt.
- b) Den faktiske situasjon synes endret fra byfogden traff sin avgjørelse til Bernander besluttet å sende programmet. (De som ønsket det kunne etter kort tid antakelig nokså enkelt klarlegge identiteten til den personen som begjærte stansing.) Også byfogden forutså dette ("kun et tidsspørsmål før det blir kjent for interessenter") og Høyesterett la vekt på at forbudet ikke var et egnet tiltak sett over tid (Rt. 2007 side 404, avsnitt 82).

Selv om den riktige fremgangsmåte for NRK i en slik situasjon rettslig sett utvilsomt var å anvende rettsmidler mot byfogdens avgjørelse, ikke å trosse den, gjør også de endrede faktiske omstendigheter saken spesiell og reduserer behovet for å anvende straffereaksjon.

- c) Med utgangspunkt i Høyesteretts uttalelse i Rt. 2006 side 460, avsnitt 37, referert ovenfor og tingrettens oppfatning om at den måtte ta stilling til "forbudets materielle gyldighet", kan det reises spørsmål om påtalemyndigheten vil vinne frem med sitt syn. Siden saksforholdet er så særegent som i den foreliggende sak er det intet særskilt og direkte behov for rettsavklaring. Også dette tilsier at påtalemyndigheten ikke nå bør bruke ressurser på å gjennomføre en straffesak, etter all sannsynlighet i tre instanser.

Hensynene nevnt under a) og b) kunne i og for seg tilsi at forelegget ble erstattet med en påtaleunntatelse slik at påtalemyndigheten opprettholdt konstatering av straffbart forhold. Men i kombinasjon med momentet nevnt under c) leder en samlet vurdering til at riksadvokaten trekker tilbake forelegget av 6. januar 2006 mot John G. Bernander for overtredelse av straffeloven § 343 første ledd og henlegger saken etter bevisets stilling. Tingretten må umiddelbart varsles om at hovedforhandling berammet til 14. november 2007 bortfaller.

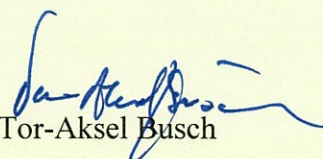
Riksadvokaten understreker at denne avgjørelsen *ikke* må tas til inntekt for at medier straffritt kan sette seg ut over rettslige avgjørelser som forbyr publisering. Utgangspunktet er fortsatt som angitt av Høyesterett i nærværende sak og Rt. 1988-683: Den som er uenig i et rettslig forbud mot publisering må få det overprøvd på regulær måte og brudd på forbudet er straffbart etter straffeloven § 343. Når riksadvokaten her har kommet til at straffansvar ikke bør gjøres gjeldende skyldes det, som angitt ovenfor, helt særegne forhold. Avgjørelsen er også truffet under adskillig tvil.

Advokat Wessel-Aas, advokat Jon Christophersen og Norsk redaktørforening er underrettet herfra om riksadvokatens vedtak ved gjenpart av påtegningen.

Riksadvokatens vedtak vil bli lagt ut på Intranettet og riksadvokatens hjemmeside. Journalister vil på anmodning få kopi av påtegningen.

Det er kommet til enkelte dokumenter under riksadvokatens behandling av saken. Kopi av disse er samlet i eget omslag og bes dokumentført.

RIKSADVOKATEMBETET, POSTBOKS 8002 DEP, 0030 OSLO

Tor-Aksel Busch

Knut H. Kallerud
førstestatsadvokat

Gjenpart: 1. Advokat Jon Wessel-Aas
2. Advokat Jon Christophersen
3. Norsk redaktørforening